

Zamajala se je tudi vlada

Z razvrednotenjem lire se je zrušil eden nosilnih stebrov italijanske gospodarske politike. Tako ugotavljajo domači in tuji opazovalci, ki se tudi nemalo čudijo dejstvu, da se je osrednja rimska vlada za takšen korak odločila nekako čez noč. Do zdaj še ni bilo pojasnjeno celotno ozadje tega nepričakovanega ukrepa, saj so predstavniki vlade še pred dnevi zatrjevali, da bo Banka Italije, se pravi osrednji denarni zavod, še dalje odločno branila vrednost lire in še dalje sprejemala ustrezne ukrepe v sodelovanju z ostalimi osrednjimi denarnimi zavodi v okviru Evropskega denarnega sistema. Kot kaže, je bilo za koreniti preobrat italijanske denarne politike odločilno stališče nemškega osrednjega denarnega zavoda (Bundesbank), katerega voditelji so sklenili, da ne bodo več podpirali prizadevanj za ohranitev dosedanjega tečaja italijanske lire na valutnem tržišču. To pomeni, da se bo lahko kršilo pravilo, ki je bilo določeno pred leti in po katerem so bile postavljene meje, v okviru katerih je lahko nihala vrednost italijanske lire, kot tudi nihanje valut ostalih držav članic Evropskega monetarnega sistema.

Lira je torej bila razvrednotena za skupno 7 odstotkov v primerjavi z ostalimi evropskimi valutami. Nastalo je torej vprašanje, kakšne bodo posledice tega ukrepa v italijanskem gospodarskem in socialnem življenju. Izvedenci ugotavljajo, da se bo splošni položaj v Italiji še bolj zaostрил in da bodo nastali zapletljivi. Edini pozitivni učinek že omenjenega ukrepa bo zaznati na področju izvoza. Italijansko blago bi se moralo v tujini poceniti, kar pomeni, da bi Italija morala več izvažati kot doslej, od česar bo imela korist plačilna bilanca, ki je letos izkazovala občuten primanjkljaj. Hude zapletljive pa napovedujejo na notranjem tržišču, saj bo morala Italija znatno dražje plačevati surovine, ki jih uvažuje iz tujine in ki so temeljne važnosti za italijansko gospodarstvo.

Vprašanje je tudi, kakšno usodo čaka sporazum, ki ga je vlada

Po odobritvi novega volilnega zakona

Sloveniji se obeta vroča politična jesen

Prejšnji teden je po dvodnevnem zasedanju slovenskega parlamenta v tej novonastali državi nastopil eden od prelomnih trenutkov, saj je bila v najvišjem zakonodajnem telesu končno sprejeta nova volilna zakonodaja, v skladu s katero bodo potekale politične volitve konec tega leta. To je navsezadnje tudi zahteva ustavnega zakona, ki je bil sprejet skupaj z novo slovensko ustavo decembra lani in ki izrecno zahteva, da mora priti do volitev v novi slovenski parlament najkasneje v letu dni.

Z letošnjimi volitvami se bo ustvarila nova politična slika Slovenije, zato je povsem naravno, da je v preteklih mesecih ob sprejemanju te zakonodaje prihajalo v parlamentu do hudih napetosti in polemik, ki so se v zadnjem mesecu še zaostřile, saj so posamične stranke skušale iztržiti od novega volilnega zakona čimveč v svojo korist. Prva in najvažnejša novost nove slovenske volilne zakonodaje je ta, da končno ukinja socialistično strukturo parlamenta, ki je bil sestavljen, kot znano, iz družbenopolitičnega zbora, zbora občin in zbora združenega dela in je skupno štel kar 240 poslancev. Vsak od omenjenih treh zborov je imel pravico veta in to je povzročalo neprestane blokade v zakonodajnih postopkih. Posebej težke posledice so nastale zaradi nesprijetja zakona o privatizaciji, zato v Sloveniji prihaja do številnih divjih privatizacij, ki marsikje mejijo že na kriminal.

Novi slovenski parlament bo sestavljen iz dveh zborov, 90 članskega državnega zbora, ki ustreza poslanski zbornici v Italiji, in državnega sveta, nekakšnega senata, ki bo štel 40 svetnikov. Državni zbor bodo volili v osmih volilnih enotah, vsaka enota pa bo razdeljena na 11 volilnih okrajev, kar v celotni slovenski državi znese skupaj 88 poslancev; ostala dva poslanca bosta direktno izvolili italijanska manjšina v Istri in madžarska

čutiti predvolilno ozračje, znani so tudi nekateri kandidati za položaj predsednika države. Predsedniške volitve bodo namreč potekale istočasno s političnimi volitvami. Za to mesto so dosedaj naznanili svojo kandidaturo naslednji kandidati: iz tabora opozicije Vitomir Gros, dr. Stanko Buser, Alenka Žagar-Slana, od vladnih strank pa Darja Lavtižar-Bebler. Slo-

MARKO VUK

manjšina v Prekmurju. Državni svet bo štel 40 članov, od katerih bo 22 izvoljenih neposredno in bodo zastopali lokalne interese. Ostali bodo imenovani posredno, razporejeni pa bodo takole: po štiri mesta bodo pripadla zastopnikom delodajalcev in delojemalcev, dve mesti bosta pripadli kmetom, po eno mesto obrtnikom in samostojnim poklicem, negospodarskim dejavnostim (zdravstvo, šolstvo, kultura, znanost) pa šest mest. Državni svet sicer ne bo imel takih pristojnosti kot državni zbor, bo pa lahko dal popravke na zakon, izglasovan v državnem zboru in bo tako vplival na končno besedilo zakonov.

Dosedanji predsednik slovenskega parlamenta dr. France Bučar bo torej v kratkem tudi uradno razpisal parlamentarne volitve po novi zakonodaji, že nekaj časa pa je v Sloveniji ob-

Iz vsebine:

Davorin Devetak o beneškem filmskem festivalu (str. 6)

Interju s slovenskim dijakom Zavoda združenega sveta v Devinu ob 10-letnici (Marko Tavčar) (str. 3)

Vilenica 92: pravica do dvoma in ironije (str. 2)

V Gorici odprli novi skavtski sedež (str. 5)

venski krščanski demokrati so najavili imena treh osebnosti, ki se bodo pomerile na strankinih konvencijah, kandidiral pa bo nato samo zmagovalec. Ti kandidati so: Ivo Bizjak, dr. Andrej Capuder in Ivan Oman. Naši matični državi se torej obeta vroča politična jesen, vendar z daljnoročnimi vplivi na nadaljnji razvoj notranjepolitičnega življenja.

V BOSNI NOČE BITI MIRU

V Bosni in Hercegovini nikakor noče biti miru. Sarajevo in druga mesta so še vedno pod topniškimi obstreljevanjem, čeprav je bil voditelj Srbov Radovan Karadžić podpisal sporazum, po katerem bi nadzorstvo nad težkim orožjem morali že prejšnjo soboto prevzeti pripadniki mirovnega zbora Združenih narodov. Sporazum se očitno ne spoštuje in ga kršijo vse tri neposredno prizadete strani. Dovažanje človekoljubne pomoči je dejansko ustavljeno že od četrtega, 3. septembra, ko sta dve raketi zadeli italijansko transportno letalo, ki je eksplodiralo v zraku, pri čemer so izgubili živ-

ljenje štirje pripadniki italijanskega letalstva. Varnostni svet Združenih narodov je pred dnevi odobril novo resolucijo, po kateri bo v Bosno in Hercegovino prišlo nadaljnjih 6.000 vojakov in se pridružilo sedanjim 1.500 modrim čeladnam. Naloga mirovnega zbora bo med drugim zagotavljati varnost dovažanja človekoljubne pomoči prebivalstvu Sarajeva in drugih mest.

Medtem se predsednik Zvezne republike Jugoslavije, ameriški milijarder Milan Panić, mudi na obisku na Kitajskem, kjer se je predvsem zanimal, da bi Kitajska s svojim vetom v Varnostnem

svetu Združenih narodov preprečevala nove sankcije proti Srbiji in Črni gori. Panić se bo na povratku iz Kitajske ustavil v Moskvi in tu prav tako priporočal ruskim predstavnikom, naj se v Varnostnem svetu češče poslužujejo pravice veta. V ostalem je treba ugotoviti, da se baje pogloblja spor med Čosićem in Panićem na eni ter Miloševićem in njegovimi prijatelji na drugi strani. Vidna posledica tega spora je zamenjava zveznega ministra Jovanovića. O stanju v Bosni in o krizi nekdanje Jugoslavije bodo nadaljevali pogovore še konec tega tedna v Zenevi. D.L.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 20. septembra, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 »Kozlovska sodba v Višnji gori«; 11.00 »Znaš ta zadnjo?«; 11.45 Vera in naš čas; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Tržaški štempiharji; 14.40 Pesmi miru; 16.00 Z naših prireditve; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 21. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1941-45; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Odkritje Amerike; 12.40 Moški zbor Tabor z Opčin; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Ona je vse; 15.00 »Mala čarovnica«; 16.00 Glej, kaj ješ; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album.

■ TOREK, 22. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Dobrodošlo, poletje! O hobbyjih in prostem času; 15.00 »Mala čarovnica«; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Andrej Budal: »Na konju«.

■ SREDA, 23. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Katoliškem domu v Gorici; 11.35 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Veliki tolminski punt; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Simboli in še kaj; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Nepozabne odrske sanje; 15.00 »Pravljica o črkah«; 16.00 Šport in rekreacija za vsakogar; 16.10 Lahka glasba raznih narodov; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Indija — srce sveta.

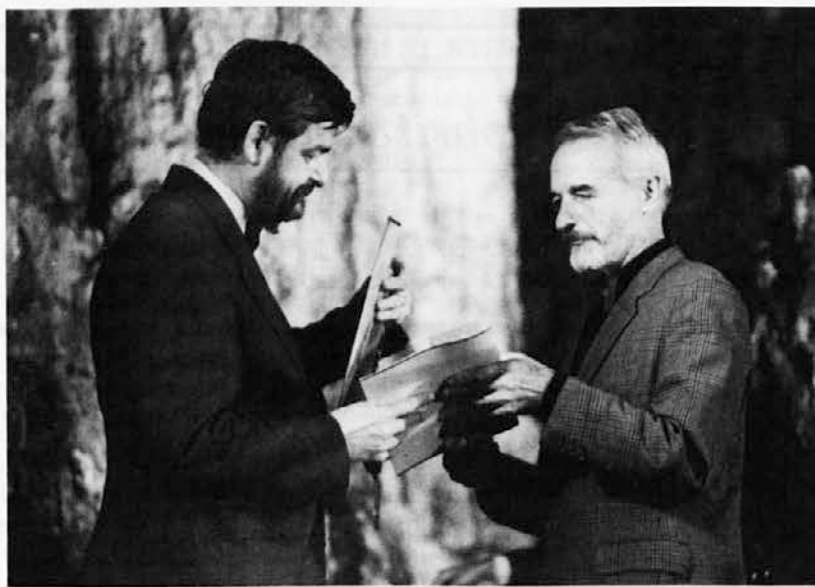
■ ČETRTEK, 24. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta - ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.35 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Izkušnje s potovanja po Srednji Ameriki; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Naš poletni blic a brac; 15.00 »Pravljica o črkah«; 15.40 Novosti iz radijske diskoteke; 16.00 Moje najljubše knjige; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Četrtdoga srečanja.

■ PETEK, 25. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jožko Kragelj: Simon iz Ruta - ob 50-letnici 2. tržaškega procesa; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.10 Narodnozabavna glasba; 12.40 Zborovska glasba; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.40 Drugam drugače; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.30 Slovenska literatura na stičišču z italijanskim svetom; 15.00 »Stari ribič in njegova barka«; 16.00 Glasovi iz Sibirije; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Kulturni dogodki.

■ SOBOTA, 26. septembra, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Kulturni dogodki; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Penelope Russianoff: »Kdaj se bo vam nasmehnila sreča?«; 12.00 Glas harmonike; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.00 »Stari ribič in njegova barka«; 16.00 Na počitnice; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Klasični album; 18.00 Tržaški štempiharji.

Letošnji nagrajenec je češki pisatelj M. Kundera

Vilenica: pravica do dvoma in ironije

Dane Zajc (desno) izroča prevajalcu del nagrajenca Milana Kundera v slovensko Jaroslavu Skrušnyju priznanje Vilenica 92 (foto D. Križmančič)

V jami Vilenica je bila v soboto, 12. septembra, zvečer podelitev istoimenske mednarodne literarne nagrade, ki jo je letos prejel češki pisatelj Milan Kundera. S tem se je zaključilo tridnevno srečanje srednjeevropskih književnikov, na katerem so tudi razpravljali o temi: »Razkroj univerzalizma, iskanje identitet v literaturi, kulturi...« Vilenica 92 je potekala v Lipici, Sežani, Lokvi, Portorožu, Piranu in Štanjelu, v četrtek, 10. t.m., pa je bil v dvorani Prosvetnega doma na Opčinah literarni večer, na katerem je sedem avtorjev prebralo svoja dela v materinem jeziku. Priznanje Kristal Vilenice je dobil madžarski pesnik **Endre Kukulorély**; mednarodna žirija, izvoljena za to priložnost, je njegov prispevek ocenila kot najboljši. Prisotne je pozdravil tudi predsednik openske hranilnice Pavel Milič. V razpravo o razkroju univerzalizma je posegel tudi tržaški pisatelj **Boris Pahor**. Najpomembnejše misli iz njegovega govora objavljamo v nadaljevanju.

Kar zadeva letošnjega nagrajenca Vilenice 92 Milana Kundero naj povemo, da je bil ta češki pisatelj eden redkih, ki so se ob agresiji na Slovenijo javno postavil na stran mlade države. Znan je predvsem njegov nastop v pariškem dnevniku *Le Monde* (Kundera namreč tam živi že vrsto let kot disident) z naslovom: »Treba je rešiti Slovenijo«. Milan Kundera je svetovno znan pisatelj, ki v svoje kratke eseje in še bolj v romane vnaša vrednote, ki so bistvene tudi statutu nagrade Vilenica: spoštovanje do drugega in drugačnega, pravico do dvoma in ironije ter kulturo kot moč človekovega združevanja.

Žirija se je za Kundero odločila kljub temu, da je že leta 1984 napisal esej z naslovom »Tragedija Srednje Evrope«, v katerem ta prostor obsoja na smrt. Vendar pa je prav žirija menila, da je ta obsojda v bistvu zagovor vsega tistega, »kar se je pod skupnim označevalcem duhovnega izročila srednjeevropskega prostora znašlo v ranljivi izpostavljenosti in malone smrtni ogroženosti.«

Na podelitvi nagrade Vilenica 92 Milana Kundera ni bilo, ker že od leta 1984

ne nastopa v javnosti, saj meni, »da je roman vedno malce modrejši od avtorja«. Nagrado je zato v njegovem imenu prevzel prevajalec njegovih del v slovensko Jaroslav Skrušny. Organizatorjem največje slovenske mednarodne literarne nagrade pa se je pisatelj Milan Kundera pisмено zahvalil takole: »Že vrsto let slovenski pisatelji z naravnost zglednim kozmopolitskim občutkom redno podeljujejo mednarodno literarno nagrado Vilenica z namenom, da bi ohranili pri življenju srednjeevropsko kulturno skupnost, ki ji pripadajo, da bi še naprej krepili umetnostno izročilo, katerega dediči so; to pa je izročilo Mahlerja in Musila, Bartoka in Gombrowicza. Srednja Evropa: mejno območje zahodne Evrope; sozvedje majhnih narodov med nemškim in ruskim mogočnejšem; kar največja raznovrstnost na kar najmanjšem prostoru. Zadnji obrazec je ugotovitev in program hkrati: kozmopolitizem raznovrstnosti zoper kozmopolitizem uniformnosti...«

RAZVELJAVITEV TEZE O NEZGODOVINSKIH NARODIH

Tako se je glasil naslov prispevka **Borisa Pahorja** v razpravi o razkroju univerzalizma na Vilenici 92. Za geslo svojega razmišljanja je avtor izbral citat Levija-Straussa, ki pravi, da »v resnici ni narodov otrok; vsi so odrasli.« Pisatelj Pahor je med drugim napisal: »Mislim, da imajo upravičen občutek zadoščenja vsi, ki so se upirali prevladi tega ali onega univerzalizma, zdaj, ko je postal skoraj modno dejanje govor o njegovem »razkroju«, kot se tudi glasi naslovna formulacija problematike tega našega srečanja.

No, reči je potrebno, da sta tako Vilenica kakor tudi slovenski PEN klub že nekajkrat pretresala vprašanje o potrditvi novih identitet, vendar je bilo na splošno videti, da je v zadnji inštanci prevladovalo mnenje tistih, ki so preglašali druge s svojim odklanjanjem »nacionalizmov« kar na splošno, obenem pa se zatekali k predlogom o meglenu izraženem sožitju. Značil-

no je bilo — in je še — pri tem, da so se — in se še — bojijo novih »nacionalizmov« prav predstavniki, tudi kulturni seveda, velikih narodov, ki se pa nikoli tako ne spozabijo, da bi spregovorili o svojem nacionalizmu, centralizmu ali notranjem kolonializmu.

Ob tem mi je izredno všeč navesti misli ameriškega pisatelja Vidala, ki jih je objavil pariški *Le Figaro* 30. julija. Tako pravi Gore Vidal: »Prepričan sem, da Basiki, Kurdi, Bosanci, Škoti imajo vsi pravico, da se odcepijo od držav-narodov, katerim imajo nesrečo pripadati... in, medtem ko to pišem, marsikateri Bretonec iz Finisterre sanja iste sanje«. Pomembno pa je, da Vidal še poudarja, kako bi se francoska Etat-Nation morala spremeniti in pustiti centrifugalnim silam, da se uveljavijo, namesto sredotežnim. Vse, kar bi potem nastalo, pravi, bi se prej ali slej združilo v novo evropsko skupnost.

No, to so v bistvu teze, ki smo jih zagovarjali tisti, ki smo se zavzemali za potrditev še nepriznanih identitet, ki so po tradiciji veljale za nezgodovinske skupnosti ali »etnični« ali plemena, ali **tribus**, kot so jih spomladi nazivali na nekem pariškem srečanju. In tako vstajenje zamolčanih identitet ne more nikakor biti definirano kot uveljavljanje nacionalizma, vsaj v pejorativnem smislu ne.

Seveda, ta ali oni zagovornik planetarizma, univerzalizma, to se pravi nasprotnik partikularizmov, separatizmov itd., bo zdaj navedel to, kar se je zgodilo v nekdanji Jugoslaviji ali kar se dogaja v Bosni, v dokaz, kam peljejo zahteve po suverenosti posameznih narodnih identitet. Tako argumentiranje pa bi bilo podobno obsodbi človeka, ki se je z begom rešil ujetništva in s tem razdražil maščevalnega sovražnika. Poleg tega pa takšnega tragičnega razpleta, kakršnemu smo priča, ne bi bilo, ko bi bil sprejet predlog o sporazumnem iskanju novega sožitja: to pa so odklanjali tako Beograd kot ZDA kot Evropska skupnost.

To se pravi, da če izključimo take zločinske norosti, kot je srbska klavska težnja po etnično čistemu teritoriju, potem je sleherni želja po samostojnosti nekega narodnega ozemlja ne samo upravičena, ampak vredna spodbude in solidarnosti. In medtem ko smo doslej upali, da bo jutrišnja Evropa omogočila uveljavitev zamolčanih identitet, je nadvse zanimivo, da se prej omenjeni pisatelj Gore Vidal celo zavzema za predhodne ločitve. Tako pravi, ko govori o Maastrichtu: »Mislim, da bi bilo pred katero koli novo združitvijo potrebnih več ločitev. Ker Škoti ne marajo Londona za prestolnico, naj se jim prizna prostost. V pravem trenutku si bodo izbrali Bruselj ali Strasbourg kot ekonomsko ali trgovsko središče...« (*Le Figaro*, 30.7.)

Naravno je torej, da fraza o nezgodovinskih narodih sploh ne prihaja v poštev, kar hkrati pomeni, da tehničnemu univerzalizmu, ki je domena bogatih držav, ni uspelo doslej — in upati je, da mu ne bo uspelo tudi v prihodnje — blokirati upora narodnih osebkov proti masifikaciji...

Pogovor z dijakom iz Slovenije Samom Fišingerjem

Jadranski zavod v Devinu slavil 10-letnico

Konec prejšnjega tedna je Jadranski zavod Združenega sveta iz Devina obhajal 10-letnico delovanja v naših krajih. Ob tej priložnosti so privedli vrsto srečanj in okroglih miz, da bi širši javnosti posredovali informacije o tej šoli in da bi istočasno tudi potrdili svojo mednarodno angažiranost in pacifistično usmerjenost. V tem smislu je npr. izzvenela sobotna okrogla miza o sedanji krizi v Bosni in Hercegovini.

V soboto, 12. t. m., zvečer je bila na devinskem trgu slovesnost, ki je zbrala veliko bivših dijakov te mednarodne šole, a tudi veliko Devincev. Po pozdravni poslanici odsotnega rektorja, profesorja Sutcliffa, je udeležence nagovoril predsednik upravnega sveta zavoda bivši poslanec Belci. Sledili so pozdravi devinsko-nabrežinskega župana Caldija, odbornice za kulturo prof. Vere Tuta Ban in devinskega princa Karla Thurn und Taxisa.

Zavod je s tem hotel poudariti povezanost šole z vaško skupnostjo in je zato tudi povabil k sodelovanju nabrežinsko in tržiško godbo na pihala, Dekliški zbor Devina in Fante izpod Grmade, ki so pod vodstvom Iva Kralja nastopili v mešani zasedbi, sam zavodski zbor pa je tudi zapel nekaj pesmi. Praznik se je nato nadaljeval pozno v noč na igrišču za novo šolo, kjer je devinsko balinarsko društvo poskrbelo za prigrizek in pijačo, sedanji in bivši dijaki pa so uprizorili vrsto prizorčkov, ki so imenitno zabavali občinstvo.

Samo Fišinger, ti si v Devinu že drugo leto. Zakaj si se odločil, da prideš na to mednarodno šolo?

Najprej bi se rad predstavil. Rodil sem se v Mariboru 27. avgusta 1975, živim pa v Slovenski Bistrici, kjer sem hodil v osnovno šolo. Obiskoval sem drugo gimnazijo v Mariboru, to je bivšo naravoslovno-matematično gimnazijo. Za možnost, da bi prišel v ta zavod, sem zvedel iz okrožnice, s katero nas je ravnatelj obvestil, da je razpisan natečaj. Prijavilo se nas je kakih 8 - 9 učencev. Posebna komisija je za republiško selekcijo izbrala dva. Tako sva šla v Ljubljano, kjer se je zbralo kar lepo število kandidatov iz raznih slovenskih krajev. Na koncu sva bila izbrana dva. Ob meni je lani prišla v Devina še Ema Kisel iz Ljubljane. Naj še povem, da sta bila v komisiji, ki nas je spraševala, ob drugih profesorjih, tudi profesorica slovenščine na devinskem zavodu Andreja Duhovnik Antonin in neki bivši dijak.

Zakaj si pravzaprav poskusil srečo?

Bil sem radoveden, kako je na tej šoli. Slišal sem namreč, da je pouk precej drugačen, kot sem ga bil vajen, zanimalo pa me je spoznati nove ljudi, njihove navade in nazore. To je bil glavni razlog, radovednost.

Ko si prišel v Devina, kakšen vtis si imel o tej novi stvarnosti in ali si vedel, da prihajaš v narodnostno mešano vas?

Vedel sem, da je Devina tudi slovenska vas, nisem pa si bil na jasnem, kako to izgleda in v kakšnem razmerju sta obe narodnostni skupnosti. Tudi bivanje v vasi mi s tega vidika le posredno nudi te informacije. Poznam nekaj slovenskih družin in posameznikov, a drugače ni veliko priložnosti za vzdrževanje osebnih stikov z vaščani.

Ko sem prišel sem bil precej evoforičen, saj veste, ogromno novih ljudi iz različnih predelov sveta, spoznaš nove obraze, spoznaš nove načine živ-

ljenja, nove poglede na svet itd. Vendar se je ta navdušenost prav kmalu umaknila streznitvi. V zavodu se vendar kažejo določene poteze posameznih narodov. Recimo Nemci, ki jih je kakih 15, so vedno precej skupaj. Italijanov je za eno četrtino dijakov in torej predstavljajo svojo skupnost, tudi za Slovence je zelo značilno, da smo malo bolj zaprti krog v collegeu. Razlika je zelo vidna, kulturni prepad med različnimi narodi je precej velik, še posebej, če govorimo o ljudeh, ki prihajajo iz kakih eksotičnih držav: iz Kitajske, Japonske, kjer imajo pač ljudje popolnoma drugačen pogled na svet in življenje. Zato se ohranja neka distanca med mano in temi mojimi sošolci.

Vam maturo priznajo vse države ali imate kje težave?

To mednarodno maturo ne priznajo povsod. Na primer v Franciji ni veljavna. Vpis pa je mogoč na vseh univerzah anglofonskih držav, v Nemčiji, v Italiji, tudi v Sloveniji med drugim. Zanimivo je, da sta se v Sloveniji odprli pred kratkim kar dve šoli z mednarodnim učnim programom,

ena v Mariboru, druga v Ljubljani. To vsekakor pomeni lepo novost za slovensko šolstvo.

Za konec, koliko je Slovencev letos v zavodu?

Letos sva dva dijaka v drugem letniku. Oba prihajata iz osrednje Slovenije. Trije pa so v prvem letniku. Iz Kopra prihaja tudi Sara Bertok, ki sicer pripada italijanski narodni skupnosti v Istri, a govori slovensko. Letos ni nobenega slovenskega dijaka iz tržiških ali goriških višjih srednjih šol. Bili pa so, tako lani kot tudi prejšnja leta. To mogoče preseneča, saj so doslej vedno bili tudi rojaki iz zamejstva. Danes smo torej v Jadranskem zavodu Združenega sveta v Devinu v drugem letniku Ema Kisel in jaz, »provošolčki« pa so: Aleks Jakulin iz Sežane, Janja Jereb iz Idrije in Maša Čemažar, ki je sicer šolo obiskovala v Ljubljani, je pa menda doma iz Kopra.

Pogovor je zapisal Marko Tavčar

Prof. Samo Pahor je od finančnega intendanta v Trstu zahteval slovenski prevod vseh dokumentov in prošnje za izplačilo posebnega davka na nepremičnine (ISI). Intendanta Rizza je prof. Samo Pahor v svojem pismu prosil, naj stori vse potrebno, da bo lahko konec tega meseca plačal davek, v nasprotnem primeru pa — piše — ne odgovarjam za zamudo.

POPRAVEK

V članek o študijskih dneh »Draga«, ki je bil objavljen v prejšnji številki, se je vrnila napaka. Pravilno se stavek glasi takole: »... »Draga« je bila tudi priložnost za predstavitev antologije emigrantske proze iz leta 1945-1991 z naslovom »Pod Južni križem«, ki je izšla pri Celjski Mohorjevi družbi in ki jo je sestavila in predstavila prof. Zora Tavčarjeva...«

Predstavniki zavoda združenega sveta v Devinu na slovesnosti na Pomorski postaji v Trstu ob 10-letnici

(foto D. Križmančič)

NOVICE

Primorsko dramsko gledališče iz Nove Gorice je letos prvič vzelo v poštev možnost vpisovanja abonentov tudi iz Trsta in Gorice. Po predvidevanjih naj bi jim bila namenjena po ena predstava za vsako igro na sporedu. V Gorici vam bodo podrobnejše informacije nudili v Kulturnem domu v Ul. Brass 20, v Trstu pa na Zvezi slovenskih kulturnih društev v Ul. Sv. Frančiška 20.

Tržaško občinsko podjetje ACEGA naj bi kmalu prešlo v zasebne roke. O tem sta se pretekli teden pogovarjala tudi občinski odbornik za javne industrijske službe Perelli in predsednik podjetja Škodler. Občina naj bi v kratkem poverila nalogo mednarodno priznani družbi, da izmed številnih možnosti za privatizacijo podjetja ACEGA izbere tisto, ki bo najbolj upoštevala javno korist.

Na slovenskih višjih srednjih šolah na Goriškem so se prejšnji teden zaključili popravni izpiti. Izdelala je velika večina dijakov, ki jih je bilo, resnici na ljubo, kar precej na vseh šolah, predvsem na trgovskem zavodu »Ivan Cankar« in Tehničnem zavodu za trgovino »Žiga Zois«.

Zamajala se je tudi vlada

◀||| ■

bila pred kratkim sklenila s predstavniki sindikalnih organizacij delavcev in delodajalcev. Ta sporazum med drugim predvideva odpravo premične lestvice, ki je bila po mnenju nekaterih eden glavnih vzrokov naraščanja inflacije. Italijanske politične oblasti so do pred dnevi tako odločno branile vrednost lire in se protivile njenemu razvrednotenju, ker so bile prepričane, da je lažje brzdati inflacijo z zamrznitvijo cene dela in z ustrezno davčno politiko ob omejevanju javnih izdatkov. Ne smemo namreč pozabiti, da je pravzaprav glavni krivec gospodarske krize v Italiji prav ogromni primanjkljaj v javnih financah, kar je predvsem posledica ogromne javne zadolžitve.

Te dni se obnavlja parlamentarna in politična dejavnost v Italiji in je že čutiti močan pritisk na osrednjo vlado ministrskega predsednika Amata. Ta je zahteval posebna pooblastila od parlamenta, da bi lahko njegova vlada ustrezno ukrepala na gospodarskem in socialnem področju. Ministrski predsednik Amato pa s svojo zahtevo ni prodril v parlamentu in se zdi, da njegov predlog ne uživa prevelike simpatije pri predsedniku republike.

Samo Kokorovec po uspehu na Portugalskem

»Najboljši trening pred svetovnim prvenstvom«

Poletov kotalkar Samo Kokorovec je konec preteklega tedna osvojil na evropskem prvenstvu v umetnostnem kotalkanju v portugalskem mestu Oporto kar dve zlati in eno srebrno kolajno. Gre za nov izjemen dosežek tega našega vrhunškega ko-

Samo Kokorovec

talkarja, ki sodi v svetovno elito. Samo je stopil na najvišjo stopničko tako v obveznih likih kot v kombinaciji, v prostem programu pa je postal evropski podprvak. Tokrat je bil le malenkost slabši prav v prostem programu in samo smola ga je prikrajšala še za tretje zlato. Vendar velja pripomniti, da Samo zaenkrat še ni v pravi formi, ker se pripravlja za svetovno prvenstvo, ki se bo konec meseca pričelo na Floridi. In prav v prostem programu je forma še toliko pomembnejša. Za svetovno prvenstvo naš najboljši kotalkar računa na srebrno kolajno, na tistem pa celo upa na svetovni naslov. Seveda mu to iskreno želimo. Po telefonu nam je s Portugalske podal krajše mnenje. »Zadovoljen sem z doseženim rezultatom, predvsem zato, ker sem vrhunec forme načrtoval za svetovno prvenstvo. Dobro sem vedel, da nisem v maksimalni formi, kljub temu pa sem zmagal v obveznih likih in v kombinaciji. Zame je bil to najvažnejši zadnji trening pred svetovnim prvenstvom in mislim, da sem ga dobro opravil.«

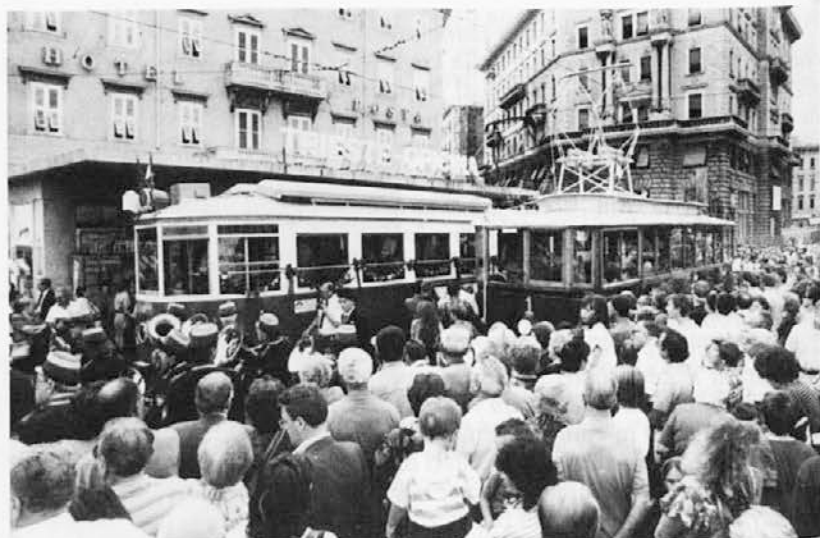
(Dar)

V ponedeljek, 14. t.m., je iz tržaškega pristanišča izplula ladja velikanka Saratoga, letalonosilka z zastavo ZDA, na kateri je 5.000 članov posadke in ki prevaža 80 letal in helikopterjev. Njen cilj ni znan, vendar mnogi menijo, da je namenjena za poseg v križnih žariščih bivše Jugoslavije. Letala Saratoge naj bi ščitila civilna letala OZN, ki dovažajo pomoč bosanskemu prebivalstvu.

O slovenščini na trgu Oberdan ni bilo ne duha ne sluha

Praznovanja ob 90-letnici openskega tramvaja

V sredo 9. septembra, so se v Trstu začela praznovanja ob 90. obletnici openskega tramvaja. Prvi slovit tramvaj št. 411 je namreč prav pred 90. leti popeljal prve potnike z Opčin v Trst. Tega znamenega »starčka« so imenitno restavrirali in popravili, tako da se je po 90. letih lahko spet podal v tržaško mestno središče. V vseh teh letih je njegova priljubljenost stalno naraščala; upravičeno lahko trdimo, da je danes openski tramvaj eden izmed najpomembnejših simbolov Trsta. In to tudi, če so z njim vezane številne anekdote, stara narečna pesem med drugim pravi, da je rojen pod nesrečno zvezdo, slovenski prevod pa, da je rojen »frakuason«. Nekajkrat je res iztiril, enkrat pa se je zgodila

Openski tramvaj s svojim 90-letnim »očetom« na trgu Oberdan na dan zgodovinske vožnje (foto D. Križmančič)

V nedeljo je bil na Opčinah 44. Marijanski shod

»Obnovimo naša domača svetišča«

Na Opčinah je v nedeljo, 13. t.m., popoldne zavladalo praznično vzdušje za 44. Marijanski shod, ki je vsako leto prvo nedeljo po malem šmaru. Zbralo se je veliko slovenskih vernikov s Tržaškega, tako da je bilo dvorišče za opensko cerkvijo, kjer je bila ob koncu sv. maša, polno ljudi. Pred mašo pa je bila procesija po openskih ulicah.

Shod, ki je bil letos ubran na temo »Marija — Mati Cerkev in duhovna mati vsake krščanske družine«, je vodil novi škofov vikar za Slovence v Trstu Franc Vončina, prisotni pa so bili vsi slovenski duhovniki. Vončina je v svoji pridigi poudaril, da je družina Cerkev v malem, je celica družbe in celica Cerkev. »Poglejmo sedaj naš dom,« je nadaljeval. »Mnoga naša domača svetišča nimajo več svetega znamenja, so zapuščenjena, če ne celo oskrunjena. Svete podobe so romale na podstrešje, molitve ni več, o ver-

skih stvarih se več ne pogovarja, ni skupnega bogoslužja. Ni čudno, če potem najdemo včasih tudi nesnago moralne revščine, zanikanje življenja in se katero teh oskrunjenih svetišč tudi podere,« je med drugim dejal g. Vončina ter pozval, da moramo vsi prispevati k obnovitvi naših svetišč. Če družinski člani pripadajo različnim veroizpovedim, je treba probleme reševati s spoštovanjem do prepričanja drugih, a obenem z lastno versko trdnostjo. Več časa pa je treba posvetiti skupni molitvi, ki pa ne sme biti prazna, formalna, je še opozoril škofov vikar, zadnje besede pa je namenil številnim prisotnim skavtom. Priporočil jim je, naj si prizadevajo, da bodo njihove družine zopet postale cerkev v malem, »ne le kraj, kamor boste prihajali le jest in spat, ampak svetišče, kjer boste našli duhovno moč, da boste zunaj uspešneje kljubovali viharjem življenja...«

Procesije po openskih ulicah za letošnji 44. Marijanski shod se je udeležilo lepo število ljudi. Veliko je bilo tudi narodnih noš (foto M. Magajna)

huda nesreča, ki je imela težke posledice. Kot nam je povedal njegov nekdanji sprevodnik, Ergi Protti, je zaradi slane na trčnicah med prvo poskušno jutranjo vožnjo začel neustavljivo drseti, dokler ni iztiril in treščil v zid. Sprevodnik je bil takrat hudo ranjen in se je moral zdraviti skoraj leto dni.

Povrnimo se k prireditvam. »Jubilanta« je na trgu Oberdan pričakala velika množica, med dru-

KVATRNICA NA MIRENSKEM GRADU

19. in 20. september 1992

Na predvečer, v soboto ob 19. uri sv. maša in procesija z lučkami — liturgično slavje oblikuje župnija Vogrsko, mašuje g. Ivan Kobal. Nedeljski praznični shodi bodo ob 7., 10. in 16. uri. Slovesno dopoldansko somaševanje vodi zlatomašnik Aleksander Lestan iz Črnič, popoldansko g. Bojan Ravbar iz Kopra. Ob 15.30 euharistični blagoslov z litanijami, odpevi in pesmimi v čast Žalostne Matere božje.

gim številni pari v narodnih nošah in celo mestna godba »Refolo«. Na stari železniški postaji so mu posvetili posebno razstavo, v prostorih openske Hranilnice pa so odprli tudi razstavo fotografij. Nastopil je med drugimi slovenski mladinski zbor »Vesela Pomlad«.

Ob koncu še kratka pripomba. Openski tramvaj je nekoč prevažal predvsem slovenske ljudi, in tudi njegovi sprevodniki so bili skoraj vsi Slovenci. Ob odprtju praznovanj na tržaškem trgu Oberdan pa o slovenščini ni bilo ne duha ne sluha...

(Dar)

V ospredju problema sekcije ITIS in dijakov iz Slovenije Iz delovanja SŠS v Gorici

Pred dnevi se je v Gorici sestal odbor sindikata slovenske šole (SŠS). Predsednik prof. Devetak je poročal o sprejemu pri ministru za šolstvo v Ljubljani, ki je bil sredi julija. Sprejema so se udeležili predstavniki goriškega in tržaškega sindikata ter ministru obrazložili problematiko slovenskega šolstva v Italiji. V juliju je bil v Ljubljani seminar slovenskega jezika in kulture, vsakoletni jesenski seminar pa je bil letos v Bovcu. Udeleženci so naravnost navdušeni nad potekom seminarjev, pri čemer velja zlasti opozoriti na zasluge, ki jih ima prof. Štekar iz Nove Gorice.

Na seji so posvetili največjo pozornost vprašanju slovenske sekcije ITIS »Galilei«. O tem vprašanju sta spregovorila prof. Sirk, ki je predsednik Konzulte za vprašanja slovenske manjšine v goriški občini, in prof. Vončina, ki je član te konzulte. Ta je na seji 3. septembra globlje proučila vprašanje. Seje so se udeležili tudi pokrajinski odbornik Spazzapan, šolski skrbnik Mannini, ravnatelj ITIS »Galilei« Guadagni in ravnatelj šole »I. Cankar« Šturm. Konzulta je podprla prizadevanja sindikata slovenske šole, ki zahteva osamosvojitve sekcije. Šolski skrbnik in pokrajinski odbornik se strinjata s takim stališčem. Opozorila pa sta na dejstvo, da pristojno ministrstvo zaradi finančnih težav ni naklonjeno ustanavljanju novih šol. Rešitev naj bi bila

Slovesno odprtje novega sedeža slovenskih goriških skavtov

Člani slovenske skavtske organizacije iz Gorice so imeli v nedeljo, 13. t.m., svoj praznik. Na ta dan so namreč svečano odprli novi skavtski sedež v bližini Katoliškega doma v Drevoredu XX. septembra. Gre za povsem samostojno zgradbo, lepo hišo, ki ima celo lasten vrt.

Dan prej, 12. t.m., so goriški skavti ob tej priložnosti priredili tudi študijsko srečanje s predavanji in razpravo o skavtski vzgojni metodi. Govorila sta prof. Tomaž Simčič iz Trsta ter jezuit iz Rima Ivan Žužek. Prof. Simčič je govoril na temo: »Skavtizem in kultura«. Poudaril je, da je skavtizem kot kultura stil življenja. Seveda pa je skavtovo življenje predvsem

usmerjeno v stik z naravo in ne v kulturo v akademskem smislu. Vendar skavtizem ne živi zunaj realnosti. Pripadniki te organizacije morajo biti vključeni v stvarnost, čeprav to ne sme biti zavora za njihovo delovanje. Tomaž Simčič je opozoril tudi na šibke točke vezi med skavtizmom in kulturo, ki so predvsem pomanjkljiva skrb za jezik in za estetiko (tako na glasbenem kot drugih področjih).

Nedeljsko slavje je bilo nad vse prijetno. Začelo se je z mašo v goriški cerkvi sv. Ivana, nato pa je bila slovesnost v novem sedežu. Po pozdravu načelnice Mirjam Černic je spregovoril novi načelnik goriških skavtov Julijan Čav-

Prizor z nedeljske slovesnosti pred novim sedežem slovenskih skavtov v Gorici

Slovenska skupnost na Tržaškem o aktualnih vprašanjih

V sredo, 9. t.m., se je sestal tržaški pokrajinski odbor Slovenske skupnosti na redni seji in pregledal politični položaj na Tržaškem. Izvršni odbor je potrdil svojo skrajno negativno oceno glede politične večine, ki vodi tržaško občinsko upravo. V trenutku, ko bi se Trst moral vsestransko odpirati že zaradi svojega gospodarskega preživetja, osrednjo tržaško javno upravo vodi nacionalistično ozka večina, ki bo Trst še bolj pahnila v slepo ulico, v katero je že zašel. Slovenska skupnost se bo dosledno borila proti takšni politični situaciji in se bo zavzemala, da ne bi prevladala tudi na pokrajinski ravni. V tem okviru si bo Ssk posebej prizadevala za rešitev odprtih problemov slovenske narodne skupnosti in bo v ta namen sprožila, tudi po

svojih izvoljenih predstavnikov, nekaj pobud za uveljavitev javne rabe slovenskega jezika, med drugim v skladu z rabsodbami sodnih oblasti, kakršna je nedavna rabsodba Deželnega upravnega sodišča o slovenščini v doberdopski občini.

Izvršni odbor je obravnaval tudi znani zaplet v zvezi s tradicionalnim seminarjem za učitelje in profesorje slovenskih šol na Tržaškem. Tržaški izvršni odbor Ssk je ob obravnavanju tega dogodka med drugim ugotovil, da se slovensko šolstvo v Italiji že dalj časa spopada z vrsto perečih vprašanj, ki bi zahtevala širšo obravnavo v okviru celotne slovenske narodne skupnosti. Sama Slovenska skupnost namerna sprožiti nekaj pobud v tem smislu.

dek, ki je imel programski govor. Novi sedež je konkretizacija nove poti, ki smo jo izbrali pred tremi leti, je med drugim dejal. Ta nova pot gre v smeri kvalitetnega razvoja in poudarjanja cilja skavtizma, ki je izoblikovanje celotne osebnosti mladega človeka. Celotna rast ima tri dimenzije: duhovno, duševno in fizično. Ker je mladina za narod izredno dragocena, je zaključil Čavdek, je za njeno rast treba skrbeti. Nato so spregovorili še goriški škofov vikar Oskar Simčič, ki je blagoslovil novi dom, načelnica tržaških skavtov Vera Tuta Ban in drugi, slavje pa se je v prijetnem vzdušju zaključilo ob tabornem ognju.

* * *

V Krminu je bil konec prejšnjega tedna tradicionalni praznik grozdja. Višek je praznik dosegel v nedeljo, 13. t.m., ko je bil spreved alegoričnih vozov ob spremljavi godbenikov in folklornih skupin. Najlepši in najbolj domiselni voz je prejel prvo nagrado »Cantina«.

Tržič - Himalaja 1992

Iz Tržiča bo 22. septembra krenila 16-članska znanstveno-alpinistična odprava, v kateri so tudi trije naši znani zdravniki: Borut Spacal, Rafko Dolhar in Danijel Žerjal. Šli bodo v Nepal in pod Everest, končni cilj pa je šesttisočak Island Peak. Nekaj misli o tej odpravi je za nas napisal Rafko Dolhar.

(Ur.)

Prepričan sem, da je skrita želja vsakega planinca, da vsaj enkrat v življenju na lastne oči vidi najvišje gore sveta, tiste, o katerih je samo prebiral knjige ali pa poslušal predavanja in gledal filme. Taka priložnost se je letos ponudila tudi meni po zaslugi mladega kolega dr. Boruta Spacala. Samo njegovemu zanimanju za športno-medicinske vidike visokogorskih alpinističnih podvigov in razumevanju odgovornega za športno-medicinsko ambulanto pri krajevnih zdravstveni enoti v Tržiču gre zasluga za ta podvig. Druge ustanove, kot so občina in Univerza pa prispevajo samo moralno podporo.

Letošnja odprava ima za cilj nadaljevanje Spacalovih strokovnih raziskav o prilagoditvi človeškega organizma visokogorju. Ta problem je sicer v strokovni literaturi že obdelan a še vedno ni dokončno raziskan. Vsi namreč vemo, da je postopna aklimatizacija edina zanesljiva metoda za preprečitev višinske bolezni. Nestrpnimi civilizirani človek pa seveda išče tudi metode in pripomočke za hitrejšo aklimatizacijo. Ena od nalog letošnje odprave, ki ima alpinistične in strokovne cilje, je tudi ta.

Alpinistična skupina si je postavila za cilj Island Peak, 6189 m. Delo zdravniške ekipe pa bo preučevanje prilagojevanja trekingašev na visokogorske razmere na območju petih tisočakov. V ta namen danes uporabljamo tudi določene farmacevtske pripomočke, ki bodo predmet raziskave, saj je visokogorje danes cilj vedno številnejših obiskovalcev. Naša želja pa ni samo ta, da bi pripadnikom takozvane civilizirane družbe omogočali obiskovanje visokih gora, temveč tudi, da bi se od prebivalcev teh območij naučili življenjske filozofije, ki bi bila koristna tudi nam.

* * *

Od začetka tega tedna dalje je mogoče dodatne koleke za vozniška dovoljenja in potne liste nabaviti tudi v trafikah. Kupiti jih je treba do 31. oktobra.

Ob izteku XLIX. izdaje te prireditve

Beneški filmski festival še vedno očara

Beneški filmski festival, kljub nekaterim motilnim dejavnikom in premočni konkurenci drugih festivalov (prej Cannes, Berlin, sedaj tudi Montreal in Deauville), še vedno očara. Mislim, da poleg priljubljenosti, ki mu jo kljub vsemu še vedno izkazuje vrhunski filmski avtorji in večini svetovnih producentov kvalitetnih filmov, gre tu še vedno všteti edinstveno mikavnost festivalskega miljeja na otoku ob »najlepšem mestu na svetu«.

Čeravno razpolaga festivalska struktura le z nekaj dvoranami (dotrajana Filmska palača iz 30. let, pokrita arena »Palagalileo«, zasilni projekcijski dvoran v Casinòju in v Hotelu Excelsior), napram gigantskim in

Na sliki: režiser Zhang Yimou z zlatim levom in Gong Li, ki je dobila priznanje kot najboljša igralka.

najsodobnejšim aparatom ostalih svetovnih festivalov, in vsakič otežuje program kanček italijanske dezorganiziranosti (njen višek je bila letos afera o prepovedi uporabe trga sv. Marka za zaključni ceremonjal), pa je vseeno tudi letos prihrumela na Lido množica filmskih kritikov, časnikarjev, fotografov in drugih strokovnih delavcev ter seveda navdušencev, ki so si na dan ogledali tudi do 9 filmov.

Kot ste gotovo razbrali iz televizijskih in časopisnih kronik o beneškem dogajanju, je letos odpadel »mondeni« del festivala. Ob redkih uglednih prisotnostih, npr. nagrajencev Jeanne Moreau, Paola Villaggia, Francisa Forda Coppole (vsi tri zlati levi za kariero), Jacka Lemmona in še koga, ni bilo skoraj nobene prave zvezde. Kar je žalostno ugotovil tudi razigrani tv dopisnik Piero Chiambretti, ki se je moral zadovoljiti s teniškim igračkanjem z direktorjem Mostre Pontecorvom in s neprepričljivim satiriziranjem partyja edinega »beneškega« zvezdnika Raula Gardinija.

Pri vsem tem pa niso razočarali, kot običajno, filmi. O tem so si bili v glavnem enoglasni tako občinstvo in kritika kot žirija, ki je izbrala letošnje najboljše. V prvi vrsti bi navedel sicer nenagrajeno delo, bilo je predstavljeno izven tekmovanja kot posebni dogodek, ki pa je seglo do srca slehernemu gledalcu. Gre za očarljivi film v 13 nadaljevanjih, **Druga domovina, Kronika neke mladosti** Nemca Edgara Reitzea, ki traja kar 26 ur in za njegovo realizacijo je bilo potrebnih 552 snemalnih dni, 71 glavnih in stranskih igralcev, 2300 sode-

lavcev... Avtor se je po prvi domačni freski **Domovina** iz leta 1984, ki obravnava skozi gledišče bavarske vasice nemško zgodovino tega stoletja do 1945, preselil v bavarsko prestolnico München in od tu uprizoril nadaljnjo dobo težke vojvne nemške obnove do bogastva 60. in terorizma 70. let. Upati je, da si bomo ta film v nenavadnem formatu lahko kmalu ogledali na televiziji.

Med nagrajenimi filmi gre omeniti splošno ploskanje letošnjemu zlatemu levu, **Zgodbi Qui Ju**, Kitajca Zhanga Yimoua, kateremu je lani za las ušla ta nagrada (in oskar) za film **Rdeče svetilke**. Junakinja njegove novo-neorealistične parabole iz sodobne Kitajske o iskanju pravice, ljubka Gong Li, je prejela Volpijev pokal za najboljšo žensko vlogo. Kot najboljši igralec pa je bil ustoličen zvezdnik Jack Lemmon za vlogo v Foleyevih **Amerikancih**, skoraj obveznostni in tavitološki poklon redko prisotnemu ameriškemu filmu na Lidu, ki je letos izbral za svojo evropsko prezentacijo odmaknjeni francoski Deauville.

Žirija, ki ji je predsedoval freakovski igralec-režiser ZDA Dennis Hopper, bi lahko nagradila italijanskega gledališčenika Carla Cecchija za občuteno poosebitev čudaškega in genijalnega profesorja, v **Smrti neapeljskega matematika**, režiserja Maria Martonea, ki se v neustavni usodni elipsi zadnjih dni razkrajja med skepsko humanizma in utipajo znanstvenika, po mrkih, skritih in nedopovedno lepih uličicah neapeljske kazbe. Cecchi je vsekakor dobil tolažilno Pasinettijevo nagrado italijanskih filmskih časnikarjev, Martonejev film pa posebno nagrado žirije.

Srebrni levi so šli kar trem naslovom: prefinjeni uprizoritvi čustev Francoza Claudea Sauteta, **Ženski z violino**, čigar očarljiva Emmanuelle Béart je prejela Pasinettijevo nagrado za žensko vlogo; erotično-komercialni uspešnici Španca Bigasa Lune, **Pršut, pršut**, z lepticama Stefania Sandrelli in Anno Galieno; ter angažirani metafori iz post-socialistične Romunije **Hotel de Luxe** režiserja Dana Pite.

Iz seznama glavnih nagrajencev XLIX. Mostre je izostalo nekaj uglednih imen in del, ki so si prisluzila odobravanje prisotne kritike in publike. V prvi vrsti ironična in lahna zgodba, **Lov na metulje** Gruzince Otara Ioseliani, nostalgično in igrivo razpeta, kot avtor, med Zahodom in Vzhodom ter preteklostjo in sodobnostjo (Francijo in Rusijo). In pa brezčasna filmska ubeseditve znamenitega romana Virginije Woolf, **Orlando**, ki jo je suvereno opravila Angležinja Sally Potter; pri tem bi si gotovo priznanje zaslužila Tilda Swanton, ki je subtilno odigrala dvojni, moški in ženski lik istoimenskega junaka zgodbe.

In še bi lahko naštevali. Tudi letošnja izdaja Beneškega filmskega festivala se je še enkrat izkazala, kljub vsem tehnično-organizacijskim in proračunskim pomanjkljivostim, kot nezamenljiva prilika za vpogled v srž svetovnega najbolj živega filma. Njegovo referenčno vlogo za »prave« filmske avtorje s celega sveta je po-

trdil tudi množično in ugledno obiskan **Mednarodni miting avtorjev** dne 6. septembra, kjer se je razpravljalo o filmskem mediju, delu, industriji, umetnosti, svobodi, o bodočih izgledih in razmerjih med temi sovpadajočimi problematikami.

Upati je le, da bodo vodilni možje pri Beneškem bienalu izkazali letošnjemu začasnemu ravnatelju Gilu Pontecorvu priznanje za uspešno opravljeno delo, ki mu ga je sicer že izrazilo občestvo navadnih in specializiranih obiskovalcev Mostre, in ga potrdili v ravnateljski funkciji še za nadaljnje štiriletje. Kajti zgleda, kot je veljalo že za Lizzanija, da imajo režiserji srečnejšo roko pri vodenju festivala na Lidu kot filmski kritiki...

Davorin Devetak

Primorska srečanja

Ni dolgo tega, kar je izšla najnovejša številka *Primorskih srečanj*, revije za družboslovje in kulturo, ki je posvečena najrazličnejšim problemom, aktualnim predvsem na tem obsejnim območju, in literaturi. Revija izhaja v Idriji, Kopru in Novi Gorici. V tej številki je med drugim daljši intervju s prof. Samom Pahorjem o njegovem boju za uveljavitev pravic slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Uvodni članek obravnava vprašanje usklajenega urbanističnega razvoja Gorice in Nove Gorice ter njuno prostorsko ureditev. V *Primorskih srečanjih* je tudi članek o reviji *Razgledi*, ki je izšla v Trstu leta 1946 na pobudo pisatelja Franceta Bevka in pri kateri so si izbrusili pero mladi domači ustvarjalci, med temi Boris Pahor in Alojz Rebula.

Začel se je 11. niz koncertov »Repentabor«

Izvedba Tartinija z baročnimi glasbili

Glasbeni popoldnevi stare in sodobne glasbe »Repentabor« so postali priljubljena tradicija. Letos se že enajstič zaporedoma prirejajo v prelepi in zelo akustični cerkvi na Repentabru. Niz koncertov se je pričel v nedeljo, 13. t.m., zaključil pa se bo 4. oktobra. Ljubiteljem stare glasbe se torej obetajo štiri prijetne nedelje. Koncerte prireja slovenska skupina iz Trsta »Gallus consort« pod pokroviteljstvom deželnega sedeža RAI in tržaške pokrajine.

Na prvem srečanju iz niza »Repentabor« so prisotni lahko prisluhnili tudi dvema sonatama Giuseppeja Tartinija, ki se ga letos v glasbenem svetu povsod spominjajo, saj poteka 300-letnica njegovega rojstva. Članom skupine »Gallus consort« (Miloš Pahor in Erika Slama - prečna flavta, Dina Slama - čembalo in Irena Pahor - viola da gamba) sta se pridružila be-

neška izvajalca Pietro Zazzetta in Gian Domenico Busato, ki sta igrala na baročno violino. »Letos slišimo veliko Tartinijevih skladb,« nam je dejal Miloš Pahor, »vendar večinoma z modernimi instrumenti. Z baročnimi violinami pa je izvedba bolj avtentična. Sonate smo poslušali na baročnih violinah, to je violinah, ki jih je poznal Tartini. Njihov zvok je tišji, mehkejši in tudi fraziranje je čisto drugačno — to pa zaradi loka, ki je zelo različen od današnjega.«

V nedeljo, 20. t.m., bo na Repentabru krstna izvedba maše Dine Slama za glas in dve violi, teden kasneje pa bo nastopila slovenska klavičembalistka Marinka Breclj, ki živi na Dunaju. Niz se bo zaključil prvo nedeljo oktobra z nastopom baročnega orkestra »I musici della Serenissima«, ki ga sestavlja 8 članov. Vsi koncerti se bodo pričeli ob 18. uri.

Nastopajoči na prvem letošnjem koncertu iz niza »Repentabor«

(foto M. Magajna)

Zdravnik svetuje**Visok krvni pritisk (II.)**

Prejšnji teden smo videli, kako se lahko popolnoma izognemo posledicam visokega krvnega pritiska, in sicer s pravočasno diagnozo in terapijo. Slednja traja celo življenje in je ne smemo nikoli opustiti, niti ko se je pritisk normaliziral. Pametno bi bilo, da bi te osebe imele doma aparat za merjenje krvnega pritiska, si ga izmerile vsaj enkrat na teden, te vrednosti zapisovale v dnevnik in jih redno analizirale s svojim zdravnikom. Pacient bo na ta način najbolj spoznal svojo bolezen in jo učinkovito zdravil. Kako si lahko sami izmerite krvni pritisk, vas bo naučil vaš zdravnik.

Dr. EDI KOŠUTA

Kdor ima mejne vrednosti krvnega pritiska (do 160/95 mm Hg), si ga mora meriti vsaj enkrat vsake tri mesece.

Postavlja se vprašanje, kaj narediti, da bi pri zdravih ljudeh preprečili nastop visokega krvnega pritiska. Odgovor je zelo težko dati, ker so vzroki različni in mnogi od nas povsem neodvisni. Vsekakor so nekatera enostavna pravila, ki nam lahko zelo pomagajo.

Kot prvo odsvetujem kajenje. Če pokadite dve cigareti v 15 minutah, se vam pritisk dvigne za 10

mm Hg. Najbolje za zdravje in denarnico je opustiti kajenje, če tega ne zmorete, ne kadite več kot eno cigareto na uro.

Kava je dovoljena v zmernih količinah, in sicer ne več kot dve kavi na dan, po možnosti v presledku desetih ur.

Vino je dovoljeno v zmernih količinah samo na polni želodec, in sicer ena osminka pri kosilu in ena osminka pri večerji. To je najvišja količina, ki jo lahko v enem dnevu spiije zdrava oseba po dvajsetem letu starosti, ne da bi zaradi tega utrpela hujše in trajne poškodbe. Alkoholne pijače so strogo prepovedane nosečnicam, bolnikom in mladim pod dvajsetim letom starosti. Vsem odsvetujem žgane pijače. Če se kdo s tem ne strinja in sam spiije več alkohola, ga kar povabim na pregled, da ugotovim, kako je z njegovimi jetri, živčnim sistemom itd.

Vsekakor je koristno redno telovaditi oziroma fizično delati. Ločimo dve vrsti telovadbe: izotonično in izometrično. Zdrav človek se lahko ukvarja z obema, ljudje z visokim pritiskom samo z izotonično, se pravi hoja, tek, plavanje itd., ne pa z izometrično kot npr. dvigovanje uteži.

Pomembna je telesna teža. Za vsak odvečni kilogram, ki ga izgubimo, se zniža diastolični pritisk za 1 - 2 mm Hg. Seveda mo-

ra biti hujšanje strokovno vodeno in ne sme presežati 1 kg na teden.

V prehrani se moramo izogibati pretirani uporabi soli, konzerviranih živil in sladkega lesa (likvirizija). Za ljudi z visokim krvnim pritiskom je v prodaji sol, obogatena s kalijem in z manjšo koncentracijo natrija.

Pretiranemu kroničnemu stresu se je treba, če je le mogoče, izogniti. Pri tem nam lahko pomaga autogeni trening in vse tiste tehnike, ki nas sprostito.

Kot ste razumeli, zdrava hrana, gibanje, sproščenost, se pravi zdravo življenje, bistveno pripomorejo, da je krvni pritisk normalen.

Glasillo openskega društva in knjižnice

Slovensko kulturno društvo »Tabor« ter knjižnica »Pinko Tomažič in tovariši« z Opčin sta pred kratkim izdala svoje glasilo, ki poroča o enoletnem delovanju obeh organizacij. Glasilo vsebuje marsikateri zanimiv podatek o tem, kar se je na Opčinah dogajalo v zadnjem času — od proslav, raznih kulturnih prireditvev, razstav, koncertov, praznikov, okroglih miz ter vaških praznikov, družabnih večerov, gledaliških predstav in še bi lahko naštevati. Hvalevredno je že dejstvo, da opensko društvo in knjižnica izdajata takšno glasilo, ki nedvomno zahteva veliko časa in truda. Glasilo obsega nad 50 strani, tiskano je v ciklostilu, izšlo pa je v 300 izvodih.

Fotomonografska knjiga o lepotah Slovenije

Zadnjih nekaj let smo na Slovenskem pričeli pojavljanju in izdajanju knjig, ki imajo za osrednjo temo Slovenijo kot državo, Slovenijo kot planinski raj, Slovenijo v takem in takem kontekstu, Slovenijo v drugačnem in še bi lahko naštevati. Gre za knjige, ki gredo zelo dobro v prodajo, ker so običajno polne skoraj vedno vsaj dobrih, če že ne odličnih fotografij. To so fotomonografske knjige na temo Slovenija in Slovenci, ki so včasih že kar nerodno preveč slovenske, da bi bile komu drugemu namenjene kot nam Slovincem, pa čeprav jih občasno izdajajo tudi v svetovnih jezikih. Običajno segamo po teh knjigah takrat, ko jih moramo nekemu podariti, ker je to knjiga, ki velja nekaj de-

narja, in drugič je to tudi zelo lepo darilo, ki si ga posameznik ne kupi sam kar tako, ker pač te knjige preprosto ne rabi in je največkrat tudi ne prebere.

Pri založbi Mihelač, ki postaja ena vidnejših slovenskih izdajateljskih hiš, je izšla knjiga velikega formata z naslovom Lepa Slovenija. Z razliko od drugih, njej podobnih »fotograf-skih« knjig, je kakovost fotografij v Lepi Sloveniji na visoki ravni. Teksta je zelo malo, tehtno ga je napisal pesnik Tone Pavček, ki je skrbel, da ni ničesar jemal in še manj dodajal izrednim fotografijam, ki prikazujejo lepo Slovenijo. Prav tu je bistvo knji-

Jurij Paljč

Drago Legiša**Krščanskosocialno gibanje na Primorskem po drugi svetovni vojni (2)**

Avtorjev prispevek s tem naslovom so prebrali na Simpoziju o krščanskosocialnem gibanju na Primorskem, ki so ga konec oktobra 1991 priredili v frančiškanskem samostanu na Sv. gori. Simpozij so priredili Zgodovinsko društvo za Severno Primorsko, SAZU in Goriški muzej. (Ured.)

Peter Šorli je v nekem intervjuju leta 1980 izjavil⁽¹²⁾, da je bil glavni vzrok sporov različno gledanje na ustroj slovenskega demokratičnega gibanja. Slovenska demokratska zveza nas je smatrala, je dejal, za svojo sekcijo, medtem ko smo se mi zavedali, da smo prvi po vojni organizirali politično delo in smo se vedno smatrali za neodvisne od SDZ. Za obe organizaciji je bilo odločilno dejstvo, da smo mi imeli člane, oni pa voditelje. SKSZ je že prvo leto obstoja ustanovila Prosvetni oddelek, ki je vsakih 14 dni prirejal prosvetne večere. Oddelek se je kmalu osamosvojil in postal Slovenska prosveta⁽¹³⁾.

Polemika, ki je nastala med SDZ in SKSZ po volitvah leta 1949, je poučna, saj pojasnjuje marsikatero vprašanje. SDZ je tedaj začela kar odkrito kritizirati sam obstoj SKSZ, kateri je celo očitala, da je nastala na željo nekaterih krogov v tržaški škofijski kuriji. Ti naj bi težili k odpravi enotnosti nekomunističnih Slovencev. SDZ je trdila, da ni bilo nobene potrebe po nastanku takšne politične organizacije, kot je SKSZ, češ da program SDZ v celoti ustreza tudi katoličanom⁽¹⁴⁾.

Nesmiselno je danes vztrajati pri oblikah političnega boja — je odgovarjala SKSZ — ki so bile značilne za Edinost. Ta je apelirala predvsem na narodna čustva in je skoraj povsem zanemarjala ideološke aspekte političnega boja, kar pa je danes pravi nesmisel. Takšne metode boja ne morejo veljati v dobi, v kateri je najprej vladala fašistična diktatura, čemur je sledila svetovna vojna in nato prevzem oblasti po komunističnih režimih v Jugoslaviji in drugod v vzhodni Evropi. SKSZ je odločno odklanjala vsako namigovanje na dozdevno škofovo intervencijo pri svojem nastanku in poudarjala, da je SKSZ stran-ka tistih slovenskih katoličanov v Trstu, ki želijo svoje politično delo opravljati v skladu s smernicami Cerkve, zlasti kar zadeva odklanjanje komunizma. V tem političnem boju katoličani lahko sodelujejo z drugimi političnimi silami, a ne v podrejenem položaju, temveč povsem enakopravno. Katoličani namreč ne morejo v tem boju delegirati drugih, temveč morajo nastopati kot subjekt⁽¹⁵⁾.

V zgodovini Slovenske krščanske socialne zveze gotovo predstavlja mejnik vrnitev dr. Engelberta Besednjaka na Primorsko oziroma na Tržaško. Teklo je leto 1950 in Trst je bil v Coni A Svobodnega tržaškega ozemlja. Slovenski nekomunistični tabor se je zavzemal za uresničitev STOja, kot ga je predvidevala pariška mirovna pogodba. Zahodni zavezniki — natančneje ZDA, Velika Britanija in Francija — pa so se bile s skupno izjavo že izrekle za priključitev STOja Italiji. Kasneje pa so ZDA in Velika Britanija zagovarjale nujnost neposrednih pogajanj med obema prizadetima državama (Italijo in Jugoslavijo), da se vprašanje zadovoljivo reši.

V času, ko se je Besednjak vrnil iz emigracije, so se že začeli prvi pogovori, ki so kasneje privedli do razdelitve STOja med Italijo in Jugoslavijo (Londonski memorandum iz leta 1954). Tudi nekomunistične slovenske sile so se tedaj bavile predvsem s tem temeljnim in za Slovence celo usodnim vprašanjem.

Dr. Engelbert Besednjak je bil slovenski primorski politik in bivši slovenski poslanec v rimskem parlamentu. Zanimivo je, da se je mo-

LEVSTIKOVA HOTELA V ITALIJI

PALACE HOTEL je v samem središču Gorice, približno en km od državne meje. Ponaša se z odlično restavracijo, dnevnim barom, dvema dvoranama za 120 obiskovalcev in lastnim zaprtim parkiriščem.

V udobnih sobah je skupno 150 postelj. V sobah so kopalnica, sušilec za lase, mini bar, telefon in radijski ter televizijski sprejemnik.

Za dobro počutje in informiranost gostov skrbi slovensko osebje.

Naslov: PALACE HOTEL, Corso Cavour 63, 34170 GORIZIA GORICA, tel. 0481/82166, fax 0481/31658

Na novo odprti HOTEL EMONA, II. kat. je v zgodovinskem središču Rima

Vse sobe imajo lastno kopalnico, radijski in televizijski sprejemnik, telefon in mini bar.

Tudi tukaj boste v družbi rojakov, ki bodo pripomogli k vašim lepšim počitnicam.

Pokličite nas na telefon: 06/7027827 ali 7027911; fax 06/7027878

Naslov: HOTEL EMONA, Via Statilia 26, 00185 ROMA

V obeh hotelih imajo slovenski gostje popust! Pričakujemo vas.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

V zvezi z nasprotovanji zaradi načrtovane šole za finančne stražnike v Štandrežu je 11 svetovalcev raznih strank, ki gradnji objekta nasprotujejo, predložilo v občinskem svetu osnutek resolucije, v kateri piše, da je bil denar iz t.i. osimskih sredstev predviden za gradnjo novih cest, a je bil kasneje preusmerjen v gradnjo finančne šole — vojašnice. Od občine svetovalci, ki so resolucijo predložili, zahtevajo, naj se na vseh ravneh zavzame za to, da bodo denar iz zgoraj omenjenih sredstev spet dodelili za ceste.

Iz delovanja SŠŠ v Gorici

v tem, da bi sekcija ITIS priključili eni izmed slovenskih srednjih šol s podobno usmeritvijo. Šolski skrbnik je svetoval, naj mu konzulta posreduje pisne predloge, ki jih bo skupno s pokrajinskim odbornikom ponesel v Rim.

Goriški podžupan Del Ben, ki je bil prav tako prisoten na seji sindikata, je poročal o delih v slovenskem šolskem centru. Neka-

Zaradi preobilice gradiva tokrat izostane redna rubrika Naša društva. (Ured.)

tera dela bodo dokončali v kratkem, za opremo pa ni potrebnih finančnih sredstev.

Sindikata ugotavlja, da šolsko skrbništvo še ni izdalo dovoljenja za odprtje pararek v prvih razredih šol »Žiga Zois« in »Ivan Cankar«, pri čemer je prizadeto večje število dijakov iz Slovenije. Sindikat slovenske šole in konzulta sta že posredovala pri šolskem skrbništvu v ta namen.

beri - širi - podpiraj
NOVI LIST

Fotomonografska knjiga o lepotah Slovenije

ge: Lepa Slovenija je namreč knjiga, ki je zelo lepa in govori s slikami o lepem na Slovenskem. Ob fotografijah največkrat ne piše, kje je posnetek posnet, knjiga ne sledi logiki pokrajin, ali pa tisti neokusni »od Alp do Jadrana« in še bolj neokusni »na sončni strani Alp«, ki, recimo, sosedu Italijanu ne pove ničesar, ker je tudi sam na sončni strani Alp. Fotografije so razvrščene po letnih časih in to je dobro. Vsekakor je knjiga Lepa Slovenija zelo lepo darilo in tudi knjiga, ki se poklanja vsem tistim, ki niso v Sloveniji doma, ali pa so nekoč odšli iz nje. Fantastične fotografije pa večkrat ustvarjajo vtis pravljčnosti, kakršna Slovenija ni, pa četudi si to želi tudi sam avstrijski pisatelj Handke. To pa je nevarnost za vsako tako knjigo.

* * *

Po predvidevanjih naj bi sinhron pri Bazovici začel delovati čez nekaj manj kot leto dni. Glavna stavba je v glavnem že dograjena. Na začetku so izračunali, da bo gradnja stala okrog 150 milijard lir, vendar so se v teh letih stroški dejansko podvojili.

gel vrniti na Primorsko šele pet let po končani vojni, saj so ga tedanje slovenske oblasti proti njegovi volji zadrževale v Sloveniji. Ko je prišel v Trst, je stopil v stik s Petrom Šorlijem, ki ga je po dolgih pogovorih povabil, naj se priključi SKSZ. Njen tajnik je bil Šorli. Besednjak je vabilo sprejel in v SKSZ pripeljal svoje prijatelje in somišljenike.

Med njimi so bili tudi sodelavci in prijatelji z Goriškega še iz predvojnega časa. Omenim naj tako dr. Josipa Bitežnika, inž. Josipa Rustjo in prof. Rada Bednařika, od duhovnikov pa msgr. Antona Rutarja, kateremu so se kasneje pridružili drugi, kot Marijan Komjanc, Rafko Premrl in Rudolf Klinec.

Na Tržaškem je tedaj vstopilo v SDZ več mladih (Mitja Bitežnik, Dušan Černe, Oton Berce, Drago Gantar) in še Rudolf Fajs, Ivan Theuershuh ter drugi.

Dne 16. marca 1952 je bil v Trstu občni zbor Slovenske krščansko socialne zveze, na katerem je bil za predsednika potrjen inž. Milan Sosič; podpredsednika sta postala Andrej Gabrovšek in Mitja Bitežnik, tajnika pa Peter Šorli in Engelbert Besednjak. V odboru je bilo skupno 20 članov, med njimi skupina Besednjakovih somišljenikov in prijateljev.

Vstop Engelberta Besednjaka v SKSZ je naletel na nasprotovanje nekaterih starih članov. Ti so bili silno skeptični do Besednjaka, pri čemer je igral vlogo tudi spor v skupini pred drugo svetovno vojno in ki se ni med vojno odpravil, temveč se zaostрил. Nekateri pa so nasprotovali samemu političnemu konceptu, ki se je začel uveljavljati v SKSZ po vstopu Besednjakove skupine v organizacijo. Nenazadnje je treba omeniti tudi živalno strankino delovanje po celotnem ozemlju, ki je »šlo na živce« dotlej vodilni SDZ.

Minevali so dnevi, tedni in meseci in je čedalje bolj postajalo jasno, da se STO ne bo uresničilo in da je Slovencem v Coni A usojeno, da postanejo narodna manjšina, kot so že bili Slovenci na Goriškem, v Benečiji, Reziji in Kanalski dolini. SKSZ je poudarjala, da se je treba na novi položaj in na nove razmere pripraviti in temu primerno izoblikovati strategijo in taktiko političnega boja.

SKSZ se je začela odločno zavzemati za uresničevanje političnega programa, ki je temeljil predvsem na dveh točkah: na politični enotnosti slovenske manjšine in na urejenih odnosih med manjšino in matičnim narodom. Prva točka naj se uresniči predvsem z ustanovitvijo Narodnega sveta, ki naj sklepa o vprašanih, ki so skupna celotni manjšini. Enotnost manjšine je pogoj, če hoče slednja imeti uspeh v prizadevanjih za priznanje pisanih in nepisanih, se pravi naravnih pravic. Enotnost že a priori izključuje vsakršno izigravanje s strani večine. Ne gre za kako uniformiranost manjšine, temveč za izoblikovanje in uresničevanje programa, ki je skupen vsem komponentam manjšine. Gre skratka za uveljavitev načela **enotnosti v raznolikosti**, kar pomeni, da naj bo manjšina znotraj široko razvejana glede tistih področij, ki zadevajo kulturo, svetovni nazor in podobno, enotna pa navzven.

Druga točka je bila kočljiva zaradi posledic medvojne dogajanja v Sloveniji in zaradi komunističnega režima v matični državi. Marsikdo je imel s tem režimom neporavnane račune. Kot stvaren politik je Besednjak menil, da je treba še tako težavnim okoliščinam nakljub urediti odnose med manjšino in matico, saj je prva brez pomoči druge prej ali slej obsojena na izginotje. Ta resnica je sicer sama po sebi umevna, a na začetku petdesetih let so bile pri nas posebne razmere. Večina Slovencev v Coni A STOja je bila za Vidalijevo komunistično partijo, se pravi odločno in bojevito proti Sloveniji, medtem ko so vodilni ljudje v SDZ sanjali o nekakšnem Piemontu, kar pomeni, da so imeli pred očmi predvsem nadaljnjo usodo Jugoslavije in tako puščali v nemar dogodke doma.

(se nadaljuje)

OPOMBE:

(12) Nadja Maganja, »Nascita del movimento politico autonomo sloveno Trieste 1945-1949« (Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, Trst 1980) str. 130, 131

(13) PSBL (Peter Šorli)

(14) Glej deli Aleša Breclja »I gruppi politici autonomi sloveni a Trieste 1949-1952« (Krožek za družbena vprašanja Virgil Šček, Trst 1983) in N. Maganje

(15) Glej obe zgornji deli